

imajo pri sprejemu prednost, sprejemajo se pa tudi učenci drugih krajev iz Dolenjske, Notranjske, Primorske, Štajerske in Koroške. — Visoka c. kr. naučna uprava je pri ustanovitvi strokovne šole za pletarstvo in vrbovje v Radovljici imela pred oči zgolj izboljšanje gmotnega položaja domačega prebivalstva. Ker so v radovljiškem okraju dani vsi pogoji za uspešno vrbovje in se tudi po raznih vaseh tega okraja peča ljudstvo s pletarstvom na dosednji preprost način, je hotela učna uprava z ustanovitvijo pletarske šole dati priliko, da se ta stroka domače industrije privede na višek modernega razvitka in tako postane nov vir domači blaginji. Z ozirom na blagohotni namen naučne uprave pozivlje lokalni odbor starše in varuhe za ta uk sposobnih otrok da porabijo ugodno priliko, ki se nudi mladini v njen prihodnji blagor. Pletarstvo je obrt, ki se danes nahaja v najboljšem razvoju in delavci te stroke sodijo med najboljše plačane delavske moči današnjega časa. Odbor je pripravljen dati vsa nadaljna pojasnila tako glede sprejema učencev v pletarsko šolo, kakor tudi glede njih oskrbe ter pozivlje starše in druge poklicane činitelje, da se zaupno obrnejo nanj.

Na celovškem učiteljskem je delalo izpit 42 kandidatov in 47 kandidatkinj. Padel je samo en kandidat. Edini slovenski profesor na učiteljskem v Celovcu, gospod Josip Apih, ki je poveljeval zgodovino, zemljepis in slovenščino, stopi v pokoj.

Uradna učiteljska skupščina v Tolminu. Dne 28. junija t. l. se je zbralo polnoštevilno učiteljsko razen ene učiteljice pri uradni skupščini v Tolminu. Predsednik imenuje svojim namestnikom nadučitelja Kristjana Bratino, konferenca pa izvoli zapisnikarjema učiteljico Gabrijelčič in učitelja Mikuža. Predsednik And. Lasič poda poročilo o učiteljsstvu in šolstvu v okraju. Poročilo je bilo obširno, iz katerega smo posneli marsikatero dobro zrno glede metode pri posameznih predmetih. Pavšič Dragica je prečitala dobro zasnovan referat in podrobni učni načrt o gospodinjstvu v nadaljevalnem tečaju ljudskih šol. Učiteljsstvo se soglasno izreče za sedanje velike počitnice od 1. julija do 31. avgusta. Potovalni učitelj za kmetijstvo Rudolf Zdošek je predaval o sadjarstvu ter nam podal marsikaj novega v tej velevažni panogi kmetijstva za naš okraj. Nadučitelj Josip Prijatelj je poročal o zbirki učil za ljudske šole. Poročilo je bilo dobro in premišljeno sestavljeno, iz česar se da sklepati, da se je poročevalec v to veliko potrudil. Predsednik poroča ter se zavzema za skupno nabavo šol. potrebščin iz zaloga okr. šol. sveta. Za to govore okoliščnosti: a) da ne dostaja šol. mladini, b) da bi se potem moglo enotno lineaturo in kvaliteto in c) uspehi bi se zaradi tega izvestno izboljšali. Konferenca se izreče za to. Učiteljski knjižnici je priraslo tekom leta precej knjig. V stalni odsek so bili izvoljeni: Bogotaj Franc, Miklavč Anton in Stres Anton; v knjižnični odsek: Pavšič Dragica, Kokole Franc, Jelinčič Ferdo in Rakovšček Josip. Ustanovila sta se še druga dva odseka: a) za nabiranje rudnin in živali v okraju, b) odsek, ki vse potrebno ukrene, da se osnuje učit. potovalna knjižnica. V debato so posegali: Kašca Fran, Kutin Anton, Bogotaj Franc, Kokole Franc in Rakovšček Josip. Rakovšček Josip je stavil naslednje samostalne predloge: a) uvede naj se na učiteljskih stenografijo kot obvezni predmet; b) otvorijo naj se zopet kmetijski tečaji za učitelje na deželni kmet. šoli v Gorici; c) učiteljsstvo tolminskega okraja ustanovi svojo „potovalno učiteljsko knjižnico“. Konferenca predloge soglasno sprejme. Kutin Anton stavi predloga: a) na učiteljskih naj se sprejemajo samo nadarjeni mladeniči, ki kažejo veselje do stanu, ne pa takih, ki so že drugod iskali sreče ter se hočejo že kot odrasli posvetiti učit. stanu, b) c. kr. okr. šol. svet imenuje šoli naklonjene može kot krajne šolske nadzornike. Predloga se soglasno sprejmeta. Konferenca se je končala običajnim načinom. — Učiteljsstvo v prijetni zavesti, da je vršilo tekom leta težko nalogo in da je tudi pri uradni skupščini v lepi medsebojni slogi kakor tudi do nadzornika, reklo kako pametno besedo v prosepah šolstva in učiteljskega stanu, se poda na počitnice.

V Lurd in Rim. „Rdeči Prapor“ piše: V Lurd in Rim vabi klerikalno časopisje Slovence. Ljudje, ki še ne verjamejo, da je „Slovenska Ljudska“ do kosti klerikalna, bi polagoma lahko odprli oči. V Lurd hodijo z vsega sveta samo klerikaleci, papeževa zlata maša ne zanima nikogar, razen klerikalcev. In „Slovenec“ vabi v Lurd in Rim. Njegov poziv bo gotovo uspešen. Našlo se bo po Slovenskem dosti ljudi, ki bodo

nesli svoj denar ubogim lurdskim patrom in pa stradajočemu papežu v Rim. Ne izplača se, tožiti zaradi takih prikazni našega „narodnega“ življenja. Klerikalizmu je na Slovenskem dobro postlano; lahko se „bahamo“, da je slovenski narod eden najklerikalnejših na svetu. Ali vprašati se sme, če smo za večne čase prokleti. Ali nam je res usojeno, da se popolnoma pogreznemo in da poginemo v klerikalizmu? „Mladeniška organizacija (Marijine družbe, izobraževalna društva in druga) ni zlepa kje tako izpljana, kakor pri nas“, pravi „Slovenec“ v svojem oklicu. In prav ima. Ni zlepa naroda, čigar mladina bi bila že tako zastrupljena s klerikalizmom, kakor je slovenska. To resnico je treba upoštevati, zakaj s starim izgovorom, da ima klerikalna stranka v vsakem farovžu najmanj enega agitatorja, se ne pride nikamor. Ako ima klerikalizem agitatorja, jih mora imeti protiklerikalizem tudi; ako je klerikalna stranka organizirana, se mora tudi protiklerikalna organizirati. Seveda je treba dela za to. Ali če ne bo resnično izobraževalnega dela, tedaj bodo potovali Slovenci toliko časa v Lurd in Rim, dokler jih več ne bo.

Dva pregovora. Pri letošnji uradni skupščini za šolski okraj Rudolfovo je povedal g. nadzornik v svojem letnem poročilu, da je oni učitelj, ki pravi, da za to plačo, ki jo dobiva preveč, oziroma zadosti dela, izgrešil svoj poklic. Dobro! Pozabil je pa povedati, da so naši kruhodajalci tudi izgrešili svoj poklic, da nas tako beraško plačujejo. Res je, kar nam pravi latinski pregovor: „Plenus venter non studet libenter“, a mi pa kot Slovenci, se rajši držimo slovenskega, mnogo bolj pametnega reka, ki pravi, da „Prazen žakelj ne stoji pokonci.“

Utonil je v Soči v soboto popoldne 14 letni Mirko Volarič, sin pokojnega učitelja in skladatelja Volariča. Šel se je kopat v Sočo z dečkom njegove starosti, Henrikom Tomšičem. Tomšič se je držal bolj ob bregu, Volarič pa, krepak dečko je šel proti sredi. Kar je zagledal Tomšič, da se njegov tovariš potaplja. Pomagati mu ni mogel, ker ne zna plavati, šel pa je klicat konjedera, ki stanuje nad bregom; ta je prišel ter s pomočjo nekega drugega moža potegnil iz Soče truplo nesrečnega Mirka Volariča. Lahko si je misliti, kaka žalost je obšla ubogo mater, ko je zvedela, da je izgubila ljubljene otroka. Nesrečni materi naše iskreno sožalje!

Konj in človek. Za oskrbovanje državnih plemenskih žrebecev plača letos poljedelsko ministrstvo lepo vsoto 4.689.620 kron; seveda živalim se prav po knežje streže, zakaj v to je treba 8 majorjev, 21 ritmojstrov, 18 živinozdravnikov, 135 podčastnikov, 1318 vojakov, 122 dninarjev in 4 rač. asistentov; za vseh 1746 eraričnih žrebecev se torej rabi nič manj nego 2649 oseb v svoje oskrbovanje. — Na Nižjeavstrijskem in Češkem pride povprečno na enega učitelja po 70 do 80, v alpskih deželah po 80 do 90, a v Galiciji celo po 120 učencev; 2 plemenska žrebca pa rabita v negovanje 3 osebe. Srečna, blažena Avstrija!

Razgled po šolskem svetu.

— **Bogata dedščina dunajskega vsenčilišča.** V Trstu umrli zdravstveni svetnik dr. Brettauer je zapustil svojo bogato zbirko starega denarja dunajskemu vseučilišču. Zbirka je vredna 150.000 K. Princ Fr. Lichtenstein pa je zapustil istemu zavodu svojo ogromno knjižnico, ki so v njej sama dela slovanske književnosti. Večinoma si je izpolnil svojo knjižnico na Ruskem. Knjižnica je edina svoje vrste in reprezentuje velikkansko vrednost.

— **Premestitev slovenskega učiteljskega iz Kopra v Gorico** je sedaj gotova stvar. Vlada se je postavila po robu laškemu kričanju in žuganju. Namestnik se ni vdal v tem oziru ne odposlancema goriškega mestnega sveta, Bombigu in Battistigu, ne posredovanju župana dr. Maranija. Ta je z dr. Faiduttijem in dr. Bugatom — prvi liberalce druga dva klerikalca — pritiskal na kljuke ministrskih sob, a brezuspešno. V svojih glasilih so objavili vsak najmanjši korak, ki so ga napravili proti premeščenju; o uspešnih in odgovorih, ki so jih dobili na namestništvu in v ministrstvu, pa molče kakor rihe. Na Dunaju je posebno brusil pete po ministrskih stopnjicah dr. Faidutti. Ko mu je pa vse izpodletelo, je dal nalog fur-

lanskim županstvom, naj ne sklepajo več protesta proti premeščenju slovenskega učiteljskega v Gorico. — Kako samooblastno postopa klub laških deželnih poslancev gorjskih in drži deželni odbor le za izvrševalni organ svojih sklepov spričuje dejstvo: Kakor znano, se je bilo zbralo sedem laških deželnih poslancev, ki so skovali okrožnico na furlanska županstva, naj ta protestirajo proti premestitvi učiteljskega v Gorico, proteste naj pošljejo deželnemu odboru, ki jih dostavi ministrstvu. Okrožnico so podpisali vsi poslanci, Faidutti ne osebno, a je dal dovoljenje, da se sme pod njo postaviti tudi njegovo ime. — Kaj pravita k temu tudi slovenska deželna odbornika, ali se res ne upata vsaj prigovarjati tej predrzni laški zahtevi, ako imata že za vsako reč izgovor, da so v odboru Lahi v večini?

— **Učiteljske v Galiciji** tvorijo 57 odstotkov skupnega galicijskega učiteljstva in poučujejo samostojno na več enorazrednicah in dvorazrednicah. Pravico imajo do moštve, vendar jim v tem primeru odtezajo po 10 odstotkov za „substitutski fond“, in to vseeno, če rabijo po moštvi dopust ali ne.

— **Šolska reforma na Kitajskem.** Kitajsko šolsko ministrstvo je prispelo do prepričanja, da so se gojenci novih vladnih šol le preveč navadili, nositi evropsko obleko in je to državi nevarno razvado kratkim potem prepovedalo. Gojenci so se pa pritoževali, da v dolgi domači obleki ne morejo telovaditi, nakar so jim samo za telovabo dovolili tuji kroj, ali biti mora obleka iz domačega blaga. — Na Južnem Kitajskem, kjer živi najbolj inteligentno prebivalstvo, so se pa tudi pričeli zanimati za ženski pouk. Toda, kdo naj na Kitajskem da za to denar? Mandarini pa so si domislili bogatih nunskih samostanov in jih pozvali, naj dajo del svojega itak priberačnega bogastva za ženski pouk. Nune so se izprva potuhnile in se kratkomalo niso za tisti poziv nič zmenile, dokler jim niso mandarini poslali v enega največjih samostanov v Kantonu odredka vojakov in nunam zapretili, da jih vse do zadnje postavijo na cesto če se ne vdajo. Šele nato so nune plačale prispevek.

— **Učenje časnikarstva.** Kakor poročajo iz Darmstadta, ustanove tam v kratkem na tehniki šolo za časnikarstvo. Urednik Meisner iz Frankfurta bo prvi predaval o žurnalistiki.

Z gospodarskega polja.

— **Obrestno mero** so povišale že vse večje češke in druge banke. Od hranilnih vlog plačujejo od 1. t. m. naprej po $4\frac{1}{4}\%$ za vloge brez odpovedi, $4\frac{1}{2}\%$ za vloge na 3 mesečno odpoved, celo $4\frac{3}{4}\%$ na šestmesečno odpoved.

— **Letošnja žetev** bo splošno po zasebnih poročilih boljša, kot so poročale vladne izjave. Vendar pa se zvišujejo cene za pšenico, rž, koruzo in oves ne le v Budimpešti, ampak tudi na Dunaju.

— **Nov zakon v zaščito izseljencev.** Dunajska „Zeit“ poroča, da je v ministrstvu za vnanje stvari pripravljen načrt novega zakona v zaščito izseljencev. Ta načrt se predloži zbornici na jesen. Sestavljen je na isti podlagi, na kateri je bil oni pred leti, ki ga je bila predložila vlada, o katerem se pa ni razpravljalo. V novem načrtu so vzete v ozir tudi reforme industrialnega zakona.

— **Kuhinjsko šolo** namerava otvoriti v Gorici zavod za pospeševanje obrti. Pouk bi trajal od 18. septembra do srede julija prihodnjega leta.

— **Železnica Pulj-Medulin.** Ministrstvo za železnice je bančnemu podpravitelju Aleks. Hicklu na Dunaju dovolilo za dobo enega leta koncesijo za pripravljala dela za gradnjo normalne železnice Pulj-Medulin.

— **Suša in toča na Dolenjskem.** Po dolgi trajajoči suši, ki je mladi poljski kulturi, zlasti zelenjadi in koruzi, izdatno škodovala, je privršela v nedeljo popoldne, dne 7. t. m., od severozapada huda nevihta s silno točo, ki je v vinorodnih gričih Grčevje, Trška gora, Ždinja vas in sosednjih krajih ponekod uničila ves uv vinogradnikov. Ujma se je to pot jako čudno vedla. Nekatere parcele je docela uničila, prav blizu le deloma, nižje doli se škoda že prav nič več ne pozna, in v dolini proti Novemu mestu niti dežja ni bilo.

— **Dodatni kredit za alpske železnice.** Vlada je zbornici predložila zahtevo dodatnega kredita za zgradbo alpske

železnice. Proračun se je prekoračil zaradi nezgod, posebno zaradi vode, ki je vdrla v tunel skozi Ture. Zahteva dva milijona kron več, kot je dovoljeno za leto 1907. (12 milijonov kron). Vlada pravi, naj se ji dovoli porabiti dva milijona kron od kredita za leto 1908. Za progo Celovec-Gorica-Trst prosi vlada, da sme že zdaj porabiti kredit, dovoljen za l. 1908.

— **Prodaja kolkov leta 1905.** Ministrstvo za finance je objavilo, da se je leta 1905 razpečalo kolkov za 47,689.654 kron.

— **Produkcija premoga v Združenih državah.** Glasom neke nedavno izdane urad. statistike amer. geologične oblasti, so leta 1906 v Združenih državah nakopali 414,039.581 netto-ton premoga, leta 1905 pa le 392,919.341. Vrednost je od dolarjev 476,756.963 narasla na 512,610.747 dolarjev. Največ premoga je dala Pensilvanija, skoro polovico. Potem slede države: Zapadna Virginija, Illinois, Ohio, Alabama, Indiana itd.

Raznoterosti.

× **Nov kruh za vojsko.** Kakor javljajo z Dunaja, se vojno-oskrbovalni oddelek vojnega ministrstva že dolgo časa bavi z načrtom, da na nov način mešanja moke izgotovi novo vrsto kruha za vojsko. Namesto iz čisto ržene moke — kakor doslej — bi vbodoče pekli kruh iz mešanice ržene in pšenične moke z 20 odstotkov dodatka otrobov. Na kvintal zmesi pride poldrugi kilogram soli in četrt kilograma kumina. Ta nova vrsta kruha bo dražja nego sedanja, pa bo tudi mnogo težjeji. Namesto 840 gramov bo dobival vsak mož vbodoče samo 700 gramov kruha na dan. Ako ti poizkusi uspejo, tedaj bo nov kruh uveden v vso armado.

× **Bliskovni vlak od Atlantskega do Tihega Oceana.** Iz Londona poročajo, da je na kanadski pacifiški železnici pričel dne 3. t. m. voziti nov bliskovni vlak, ki bo prevozil vso Kanado od Atlantskega do Tihega Oceana v 90 urah ter bo s tem zmanjšal pot okolo zemlje za en dan.

× **Mednarodni denar.** Ženevski učenjak Reye de Saure je prišel na misel, da se stavi v promet mednarodni denar, ki bi bil v vseh državah iste vrednosti in jako primeren za potnike. Po njegovi misli bi se imel ta denar zvati „Speso“ v težini 8 gramov v zlatu, a veljal bi okoli 25 kron.

× **Rieger o katoliški cerkvi.** Oče češkega naroda, njegov dolgoleten prvoborilec in voditelj v bojih proti nemški nadvladi, obenem pa eden največjih politikov, kar jih je kdaj sedelo v našem parlamentu, je izgovoril dne 27. februarja 1849. leta v parlamentu te-le krasne besede, ki jih priporočamo vsem svojim bralcem v premissljevanje: „Dovolite mi, da vam povem preprosto povest. Slikar, eden izmed Boga navdahnjenih mojstrov umetnosti, je napravil sveto sliko, sliko matere božje; bil je izdelek čudezne krasote, ožarjen z najsijajnejšo milino, s čarom nebeškim. In prihajali so ljudje od vseh koncev sveta, njegovi velmožje nič manj kakor preprosti in ubogi, modrijani njegovega časa in učenjaki ravnotako kakor preprosti kmetje — in oni vsi so našli tolažbo, gledajoč sliko, in so bili blaženi pri pogledu na njo. In nazvali so to sliko — sliko milosti božje. Toda pozneje so prišli drugi in ti že niso razumeli duha božjega mojstra, ki je vel iz dela, in so iskali čar v barvah in na deski, na katero je bilo slikano, in so si obetali večjega učinka, ako bi bile barve bolj žive, in preslikali so podobo z ostrimi, kričečimi barvami. In pozneje so prišli še drugi, ki so mislili, da se s tem izkažejo hvaležne materi božji, da naredijo v njeno roko težko žezlo in ji pribijejo na glavo bogato zlato krono ter ji ogrnejo telo s hermelinom in bagrom. In tako se je zgodilo, da učenjaki in poznavaleci umetnosti že niso mogli več najti v sliki dopadajenja zaradi obteževalne preobloženosti poznejših pridatkov, in tako je ostal le še preprosti siromak, ki se je ponašal z njo. A učenjaki in poznavaleci niso hoteli več verjeti, da bi bilo to delo božjega mojstva. In ta slika, gospodje, ta slika matere božje je — naša cerkev. Bogata krona, ki so jo postavili na njeno glavo, je mitra, znak njenega bogatstva, njene moči, njenih privilegijev; in to težko žezlo je znak njene prisiljujoče posvetne moči; in ta hermelin je oblačilo njenega posvetnega gospostva. Sna mite ji.